

RECENZJE — BIBLIOGRAPHIE

G. Olberg. Das Verhalten der solitären Wespen Mitteleuropas (*Vespidae*, *Pompilidae*, *Sphecidae*). Berlin 1959, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, str. XII+402, rys. 779, cena 44 DM.

Książka ta, przepięknie wydana i bogato ilustrowana, jest przede wszystkim ważnym źródłem wiadomości o życiu żądłówek z rodziny osowatych (*Vespidae*), nastecznikowatych (*Pompilidae*) i grzebaczowatych (*Sphecidae*). Na dużą jej wartość składają się dwa zasadnicze momenty. Zestawione w niej wiadomości są oparte przeważnie na własnych obserwacjach autora; obserwacje te, dzięki zastosowanym metodom, odnoszą się w znacznej mierze do takich epizodów życia, które przez dawniejszych badaczy, przy użyciu starszych metod obserwacji, nie mogły być w swym przebiegu w sposób pełny i bezbłędny zanalizowane. Przykładów na to znajdujemy w tej książce bardzo wiele; w pierwszym rzędzie powołać się tu można na częste polemiki autora ze słynnym badaczem G. Baerendsem, autorem dużej pracy o sposobie życia szczyrkliny (*Ammophila campestris* Jur.), ogłoszonej w r. 1941. Metody stosowane przez autora polegały na dokonywaniu przyspieszonych zdjęć fotograficznych poszczególnych scen życia badanych owadów, przy zastosowaniu aparatów elektronowych umożliwiających skrócenie czasu naświetlania od $\frac{1}{750}$ do $\frac{1}{5000}$ części sekundy. Umożliwiło to mu m.i. uzyskanie pełnego wglądu w przebieg szybko toczących się zjawisk życiowych i utrwalenie składających się na nie momentów w obrazach fotograficznych. Książka Olberga przynosi w związku z tym przede wszystkim interesujące serie obrazów z zakresu biologii i psychologii żądłówek, ale nadto zawiera ona tu i ówdzie także ważne uzupełnienia z zakresu ich systematyki. Tak np. w wyniku obserwacji nad zachowaniem się nastecznika *Anoplius infuscatus* Lind. przy okazji zakładania gniazd i ich zamykania, wleczenia zdobyczy i jej przechowywania w czasie budowy gniazda, doszedł autor do przekonania, że gatunek ten w takim znaczeniu, w jakim przyjął go Haupt (1927) w swej monografii nastecznikowatych, jest pojęciem zbiorowym. Należy tu odróżnić co naj-

mniej dwa gatunki, powrócić więc do poglądów dawniejszych autorów, przede wszystkim Dahlboma i Morawitza.

Ogółem uwzględnił Olberg znacznie ponad 100 gatunków, a ponieważ wchodzi one wszystkie także w skład fauny polskiej, książka jego może być w pełni wykorzystana przez naszych faunistów. Stanowi ona dopiero pierwszy tom zapowiedzanego większego dzieła.

JAN NOSKIEWICZ